

Avui la cosa no anirà d'entrevista sinó de històries que es donen a la comarca i que si ningú les deixa com a testimoni ningú sabrà mai com han passat, de tan personals que son.

Recordo una època, parlo d'anys enrere quan s'estava buidant el territori, finals dels anys 60 i durant la dècada dels 70 del segle XX, en que a pagès (m'encanta aquesta expressió tan catalana de "a pagès") es donava la circumstància que desapareixien les campanes de les esglésies d'alguns pobles ja abandonats del tot, al igual que les imatges d'ermites llunyanes al nucli, ja que mantenien les portes obertes perquè la gent era, per aquestes coses, molt confiada, que no desinteressada.

Els lladres solien ser persones instruïdes i amb possibles, que sabien prou on anaven i el què feien. Es va arribar a comentar que uns individus de raça gitana havien anat a la policia a denunciar un cotxe, al que havien agafat la matrícula, perquè s'emportava la campana d'una església, defensant així la seva integritat moral ja que normalment se'ls hi donava la culpa a ells del saqueig.

També, com avui dia, grups de gent que campaven al seu aire entraven a les cases ja que portes i finestres estaven fetes d'aquella manera, tancaven tot justet i l'accés era realment fàcil per a qualsevol mortal. Les mateixes pistes forestals (millor que anomenar-les carreteres) recent construïdes que portaven al pagès camí avall, els aplanaven la labor. Els intrusos, educats, no es quedaven en l'habitatge, però hi feien una buidada en plena llum del dia que deixava bocabadat al propietari quan tornava a casa i veia armaris, habitacions i parets escurades.

La meva família m'ha fet saber que d'aquesta manera van desaparèixer molts dels antics estris de feina de la llar i del camp que es deixaren a la casa pairal d'Antist (Ca de Carlà).

Durant la meva estança al poble, jo sempre, a més d'ajudar en tot el que podia quan es necessitaven mans, per plaer recorria el terme a peu perquè necessitava gastar energia i volia conèixer-lo millor. Jove com era, baixar a la Plana (de Mont-ros) d'una

esgarrapada a buscar pa o pujar a Santa Bàrbara perquè així ho decidia, era *peccata minuta*.

Santa Bàrbara era, i és encara, una capella col·locada en un turó perfectament visible des de varis nuclis de l'entorn. Recordo haver-hi peregrinat en processó quan era una criatura a lloms de la Mula Vella, i que, malgrat que la celebració és el 4 de desembre, hi pujàvem a finals de juny, en plena calor. El mossèn de torn que participava d'aquesta festa, es diferenciava de la resta de la gent per la seva negra sotana i perquè també anava ben escarxofat sobre un animal. La resta del personal, hi pujava a peu. En arribar es deia la missa i després fèiem un bon dinar espargits pel voltant de la capella, menjant-lo amb delit asseguts sobre les abundoses *anclaves* del terra.

Perquè havia de ser, una tarda d'estiu, ja d'adolescent, faig el recorregut sola, per a reviure aquells vells i bells temps. Sabreu, els que hi heu anat, que la panoràmica de 360º que es contempla és d'indescriptible bellesa. La pau que s'hi respira i la quietud de l'ambient sempre son una delícia. El cel blau sobre el cap i el món als nostres peus. No té rival. Com de costum trobo la porta oberta i entro a tafanejar, que no a resar. M'adono que al mig de l'altar hi ha una mare de Déu de fusta policromada, de cara adusta, com esbalaïda. Els seus ulls inertes, perduts, inexpressius, em miraven "sense veurem". No tenia massa idea d'art, però pel que havia estudiat, li endevino, apart del indubtable valor emocional, un d'econòmic bastant elevat.

Pel respecte inculcat a les coses de l'església no la toco, però al arribar a casa li comento amb entusiasme a la padrina que seria convenient, donades les circumstàncies, d'emportar-se-la d'allí pel que pogués passar, que aquell era indret totalment deshabitat i lluny del control dels veïns.

-Pobra de tu que *toquesses* res! –va ser el crit-contesta de la padrina. *Aquella* verge hi ha sigut sempre i no hem pas de *toca-hi res natres*.

Vaig quedar sorpresa però convençuda de que tot estava bé i de que els meus recels eren infundats. Però, la confiança, la innocència i la devoció son commovedores de vegades, ja que el cert és que, al cap d'uns quinze dies de la meva excursió, es comenta pel poble que la imatge havia desaparegut i que uns "gitanos" se l'havien emportat.

Mai em penediré prou de no haver fet cas al meu primer impuls que va ser tornar a recuperar-la per a afegir-la a l'escàs patrimoni del poble!

Per suposat que ni han quedat fotos, ni ningú sap quin aspecte tenia

aquella figura, ni clar, qui la va agafar i on és podria veure avui, si s'escaigués. Una pena. M'agradaria pensar, per nostàlgia i tranquil·litat d'ànima, que com tantes coses que formaven part de la nostra cultura està catalogada i es conserva en alguna església d'Amèrica o un altre país llunyà (o potser no tant?).

Una modesta figura de guix, feta amb motllo, d'escàs valor, pintada i de cara neutra que voldria ser angelical, substitueix a l'original. Vull creure, no obstant, que, el seu cor macís i blanc, també porta la santa intenció i les ganes de lliurar-nos, com resen els goigs, de tempestats, trons i llamps i pedregades.

Autora: Guillermina Subirà Jordana

Fotos de l'autora al gener de 2016

Font: La Borrufa nº 284, any XXIII novembre de 2021

<https://es.calameo.com/read/004618767e45141cf5d1e>

Capella de Santa Bàrbara està a 1597,6 msnm

Coordenades: UTM31N-ETRS89: Easting 3292985.8/Northing 4694136.5

<https://goo.gl/maps/LW9zW4Q4W7TbhDMw9>